

Térlátást és térbeli alkotókészséget fejlesztő gyakorlatorientált művészeti továbbképzés bemutatása

Az AMASS - Acting on the Margins, Arts as Social Sculpture című projekt keretében a MROE-vel együttműködésben megtervezte és megvalósította a GYIK Műhely

Eplényi Anna, Gyermek és Ifjúsági Képzőművészeti Műhely (GYIK Műhely); MATE Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem- Tájépítészeti-, Településtervezési és Dísznövénytermesztési Intézet

Terbe Rita DLA, BME Építésztechnika kar, Exploratív Építészeti Tanszék; Gyermek és Ifjúsági Képzőművészeti Műhely (GYIK Műhely)

Az összefoglaló tartalma

1. A GYIK-Műhely (Gyermek és Ifjúsági Képzőművészeti Műhely) bemutatása
2. A GYIK-Műhely légköre, alkotói módszertana, eszköztára
3. A GYIK-Módszertan 10 művészetpedagógiai kulcsgondolata
4. A GYIK-Műhely Térlátásfejlesztő képzésének bemutatása, témakörök
5. A Térlátásfejlesztő képzés szakirodalmi, tankönyvei
6. A Térlátásfejlesztő képzés oktatói, résztvevői
7. A 2021 –ES AMASS - MROE - GYIK TÉRKÉPZÉS RÉSZLETES PROGRAMJA (átnézeti forma)

Időbeosztás

Referáló vizsgakiállítás

Szakmai beszámolók, dolgozatok – minták

7 mintafeladat részletes kidolgozása

Visszacsatolások, kérdőívek eredményei

1. A GYIK MŰHELY RÖVID BEMUTATÁSA

A Gyermekek és Ifjúsági Képzőművészeti Műhely 1975-ben Szabados Árpád, a MKE későbbi dékánja és Várnagy Ildikó elképzelései alapján a Magyar Nemzeti Galéria akkori vezetésének felkérésére jött létre. A műhely célja, hogy a kortárs művészet kérdéseit beépítse az alkotói folyamatokba és gondozza a tehetségeket délutáni, iskolán kívüli foglalkozásokon.

A Műhely a számára otthont adó Magyar Nemzeti Galéria épületében 1991-től alapítványi, 1998-tól közhasznú, 2014-től kiemelten közhasznú alapítvány formában működik. Ez önálló gazdálkodást és komoly szakmai eredményeket vár el a Műhely mindenkor vezetőjétől, aki 1983-tól Szemadám György (festőművész, író), 1993-tól Sinkó István volt (festőművész, író, rajztanár), majd 2011-től Eplényi Anna (tájépítész, rajztanár, PhD). Szoros együttműködésre törekszünk a támogatóikkal, pedagógusokkal, iskolákkal és módszertani központokkal. A Műhely jelenőségét támasztja alá, hogy immáron második generációs GYIK-os gyerekek ismerkednek meg kortárs művészetpedagógiával, művészeti neveléssel, tehetséggondozással és ezzel párhuzamosan személyiség-fejlesztéssel és alkotáslélektannal. A műhely 45 éve alatt közel 60 művésztanár tanított; átlagosan hetente 7-8 csoport működött, mindez 30 héttel számítva 8400 alkalmat jelentett, alkalmanként 22-25 gyermekkel, azaz 185 000 darab gyermekalkotás jött létre 45 év alatt.

2. A GYIK-MŰHELY LÉGKÖRE, ALKOTÓI MÓDSZERTANA, ESZKÖZTÁRA

A Magyar Nemzeti Galéria csodálatos nagy „csodakamrával” támogatja az Műhely munkáját: Műhelyünk egy majd kétszáz nm-es egybefüggő nagy terem, az ország kitüntetett pontján, csodálatos terasszal a várra, a városra, a világra. Teraszunk kilátó, amely magának a – sokak által a GYIK-kal azonosított–, SZABADSÁGNAK is manifesztuma. Aki hétről hétre felsétál a szürke, poros, rohanós világból a GYIK-ba, egyben egy másik szférába emelkedik. Mi innen figyeljük a várost, amelyet nyaranta újból és újból lerajzolunk, megfestünk, mindig máshogy, mindig új szemmel.

A műhelyben 6 nagy asztal, 50 kishéz, állványok, vetítők, nyomdagép, hatalmas polcok állnak telis-tele kész gyermekmunkákkal és alapanyagokkal: festékek, eszközök, ragasztók, gipszes edények, agyagos-láda, papírhengerek, vágott papírok, dobozok, faáru, régi képkeretek - játékdarabok, naptárak, limlomok, habkartonok, bambuszpálcák... minden variálható, minden átrendezhető...

A GYIK-Műhely azonban több mint helyszín. Az itt folyó alkotó-tevékenység és szemlélet az évek során olyannyira összemosódott a hely adottságaival és jellemzőivel, hogy e kettő szimbiózisban él ma együtt. A Műhely célkitűzéseit Szabados Árpád így fogalmazta meg: *„Az átlagos képességű gyermekek számára létrehozott komplex, kreatív szemléletű műhelymunka vizuális tevékenységi formákon keresztül éreztesse meg az alkotó, nem feltétlenül művészi- tevékenység motivációit úgy, hogy ez a rendszeres és folyamatos oktató-nevelő munka során egész életre szóló élményt nyújtson, segítve a harmonikus felnőtt személyiség kialakulását. ... A művészet nem csodálnivaló, megközelíthetetlen valami, hanem saját problémáikra (érzelmi, múlt, jellem) választ adó nyelv, ha élünk eszközeivel* (Nagy Gyik Könyv p. 13).” A ’70-es évek általános iskolai neveléséből hiányzott az a komplex szemlélet, amellyel a művészeti ágak között kapcsolatot tudott volna teremteni. Ezt a hiányt pótolta az akkor induló Műhely, ahol a vizuális tevékenységekhez már kezdettől fogva társult a zene, a mozgás, a film és később a videó is. A GYIK-Műhely nem kívánt képzőművészeti előkészítő lenni, mégis lassan minden korosztályban a tehetséges gyermekek stúdiója lett, miközben sohasem rekesztett ki egyetlen érdeklődőt, egyetlen problémás gyermeket sem! A műhely nem kívánt alternatív „reform-oktatási” helyszín sem lenni, noha a Gyik-os szemlélet több eleme Sinkó István oktatásszervező munkássága révén lassan beépült a NAT-ba, és mára több felsőfokú oktatásba is átszivárgott (MATE – TájKar, ELTE – Óvóképző, BME – ÉpítészKar, MOME).

A GYIK-Műhely általános célja „–a kreatív, esztétikai és manuális készségek fejlesztése, művészettörténeti ismeretek bővítése mellett– a teljes emberi személyiség kialakulásának, fejlődésének segítése. A látható világ jelenségeit, a képzőművészet területeit igyekszünk tapasztalati egységben megközelíteni, bejárni, eközben előhívni az alkotó magatartás lényegi képét, az egész ember és a világ-egész kapcsolatát” (Nagy Gyik Könyv p. 34)

Az alkotóműhely küldetése, hogy a gyermeki kreativitásnak és fantázia kibontakozásának vizuális módon teret adjon, úgy hogy a művészeti problémafeltevés válaszai kortárs szemléletű alkotásokban öltsenek testet. A kreativitás számunkra nem „sillabusz-követő hobby-kézműveskedést” jelent, hanem olyan módszertant, amelyben a gondolat, a vizuális kérdés újra-meg-újra a gyermekek önálló látásmódján keresztül ölt testet, és az alkotás folyamatában éppen az adott probléma-megoldáshoz vezető utakat tapasztalják meg. Az eredmény így nem a szülői bemutatásra szánt „szép ajándék-végtermék”, hanem éppen a rögzös út maga, ahogy a gyermek az anyagban-feladatban-szoborban megtalálja önmagát.

A sokszor anyagilag szegényes, időben és térben is szűkös iskolai, óvodai keretek között ezt nem mindig lehet ilyen szabadon megtenni, de a GYIK koncepcióban szabadon formálható műtermébe több száz alapanyag közt erre lehetőséget teremtenek a felkészült művészpédagógus kollégák. A kreatív problémákon felnövő gyermeket éppen ez szabad képzettársításokon és önismereten alapuló szemlélet fogja segíteni későbbi szakmájában, munkájában – miközben maga is önálló műalkotásokat, kortárs képzőművészeti alkotásokat hoz létre.

A tehetséggondozás itt akkor kezdődik, amikor a gyermekek ecsetet tudnak a kezükbe fogni. Az óvodás kortól kezdve figyelemmel kísérjük őket, és közülük nem egy a általános iskola után lép ki a Műhelyből. Büszkélkedhetünk néhány sikertörténettel is, azonban a lényeg pont nem a tehetségek kiemelésében van, hanem abban, hogy mindenki számára megtapasztalhatóvá tudjuk tenni, hogy önmagát és problémáit, kérdéseit vizuális nyelven fogalmazza meg és saját alkotó-munkája során tudja azokat feldolgozni. A megszülető alkotások mellett a szülők visszajelzései is fontosak. Nem egy esetben tőlük kapjuk a visszacsatolást, hogy nehezen kezelhető, érzelmileg zaklatott, gátlásos vagy épp hiperaktív gyermekek az alkotás során feloldódnak, megnyugodnak, könnyebben kezelhetővé válnak, kiegyensúlyozott állapotba kerülnek a foglalkozás végére. Mára több fejlesztő-nevelési tanácsadó is a GYIK-ot ajánlja a szülőknek.

Szemadám György vezetése alatt a Műhely új vizuális nevelési módszerrel gazdagodott; ekkor kerületek be az egész évet kitöltő mesefűzések, és mítoszokat regényesen feldolgozó inspiratív folyamatjátékok (Nagy Gyik Könyv p. 15). A kalandozásokhoz, a világképekben, térben és időben történő utazásokhoz a GYIK-Műhely nagy és térben mobilan alakítható helyisége kiváló lehetőségeket nyújtott. Sinkó István (Kisképző) idején a gyors, kreatív képi szinesztéziák, összekapcsolások, spontán festészeti kérdések álltak a középpontba. Szendrei László (Lónyai u. Ref. Gimn.) és Szarvas Ildikó (Lauder J. Isk.) a tematikus művészettörténeti korszakokat dolgozták fel kortárs köntösbe, polihisztóri szaktudással. Schmidt Gertrúd (Áldás u. Ált. Isk.) a textiltervező iparművész finom anyagillesztési kérdéseit helyezi ma is a középpontba. Eplényi Anna (MATE) a kertművészeti, tájépítészeti, térképészeti feladatokat hozta be, és építész kollégáival: Terbe Ritával (BME) és Szentandrás Dórával pedig a Műhely téri, téralakítási, térlátás-fejlesztő oldalát erősítették az elmúlt években. Az utóbbi években újra megerősödött a fényes, filmes, animációs hangsúly is az „Örökmozgó” csoportban (Kara Dávid, Varga Virág, MKE)

Archív képek a GYIK-Műhely kezdetéről

A könnyed, flexibilis, ötletekből szabadon építkező csoportdinamikára jó példa a GYIK40 kiállítás tablóiira íródott jellemzés Szabics Ágnesről Kalmár István tollából: *„Nem szabad mereven ragaszkodni első elképzelésünkhöz, és főleg ostobaság normákat állítani egy-egy feladat megoldásával szemben. A pedagógus számára az egyik legnagyobb siker lehet, ha olyan munkák születnek, melyekre egyáltalán nem gondolt a feladatok megírása közben.”*

Az éves tematikáknak, csakúgy, mint minden egyes foglalkozásnak célja az inspiráció felkeltése, olyan légkör (kiindulási alaphelyzet) teremtése, amely a gyermekeket kizökkenti a jelenből: „A GYIK-Műhely metodikában fontos a „gyermeki látásmód” megőrzése, a játékos, intuitív, élményszerű tapasztalás erősítése az alkotási folyamattal karöltve. A játék az élményszerű megismerés egyik útja, amely az élettapasztalatokat összegző tudást erősíti az ifjú emberben.

A játék a világ egységes képzetének megjelenítése is, terepe egy olyan kapcsolatkeresésnek, amely egy világmodellt és egy életmodellt köt össze. A gyermek játszik a formákkal, színekkel, a hangokkal, az anyagok néha meglepő összeillesztésével, játszik a picivel és épít óriást, ha kell. Létrejön így egy világ, amelyben a gyermek otthonosan mozog. A gyermek által teremtett világ párhuzamos valósága annak az életmodellnek, amiben a hétköznapiakban él. A gyermeki tapasztalásban erősen él a kicsi világ és a nagyvilág átlelkészült volta, a csillagok ragyogása még nem tűnik objektumnak, hanem káprázatos közelség még.

Erre a tapasztalási folyamatra épül a GYIK Műhely kísérleti, művészeti nevelése is, ahol a játék a különböző anyagokkal és tárgyakkal, az amorf anyagok átalakítása, jellé formálása, a környezet alakítása a rugalmas, lelkesült egyéniség alakulásának egyik záloga. ... Minden tudás kezdete az elámulás. Az elámulásból, rácsodálkozásból sarjad a kérdezés. A kérdezés ikertestvére pedig a keserés. A gyermek akkor tanulja meg a kérdezés tudományát, ha elvezetjük őt az elámulásig. Kérdezni nem csak szóval lehet. Lehet hanggal, de lehet vonallal, tónusokkal is! (Szarvas I. - Kis Gylk Könyv, p. 14)”

A művésztanárok irányító-szerepe azonban a könnyed óravezetés mögött felelősségteljes. Minden évben összeállítják az év tematikáját, a foglalkozások logikai sorrendjét és azok egymáshoz kapcsolásának lehetőségeit. Az évközi alkotó-folyamatot dokumentálják, majd év végén beszámolót készítenek. Ahogy a múltból kitűnik, minden GYIK-os kolléga máshogy látja az alkotás-lélektan fontos sarkköveit: pedagógiai elképzelése a csoporttól, az alkalomtól, az éppen új alapanyagoktól függ, ezeket szabadon választja meg. Egy dolog azonban közös bennünk: a rendelkezésünkre álló „TÉR”, mely mindannyiunk számára pszichológia jelentéstöbblettel rendelkező „HELLYÉ” lényegült: „A hely, ahol jelentős dolgok történnek, fontossá válik. A kitüntetett hely magába szívja és kiemeli a történeteket. Feltöltődik és sugározni kezd. ...Bárhon járok a világban érzem –és be tudom tájolni– a GYIK Műhely helyét. Így vagyok a számomra legkedvesebb személyekkel és művekkel is. A GYIK Műhelybe mindig várakozással és izgalommal léptem be. Nevének elhangzásakor ma is könnyedén mutatnék ki érintettségemet a hazugság vizsgáló műszerek. (Nagy Gylk Könyv, p. 12)”

Archív képek a GYIK-Műhely '80 éveiből

3. A GYIK-MÓDSZERTAN 10 MŰVÉSZETPEDAGÓGIAI KULCSGONDOLATA

A GYIK pedagógia 40 évének legfontosabb módszertani pontjait több tanulmányunkban is publikáltuk az elmúlt években (Eplényi Anna - Varga Virág (2016) GYIK40 - Az Alkotás csodakamrája! – 40 éves a Gyermek és Ifjúsági Képzőművészeti Műhely, Új Pedagógiai Szemle, 66. évf./ 3-4. sz. pp. 110-114.) Eplényi Anna: Mű-terem? A GYIK-Műhely művészetpedagógiai szemlélete, Óvónők lapja, 2016. 14. szám, pp. 1-7. , Eplényi Anna – Varga Virág: Alkotás Élmény-tár: Kreatív alkotófolyamatok és élményalapú művészetpedagógia az 5-8 éves korosztálynak, in: A mese szerepe a nevelésben, oktatásban (szerk.: Fehér Á. – Megyeriné Runyó A.), Apor Vilmos Katolikus Főiskola, Vác, 2018. pp. 104-113.)

1 KÜLÖNLEGES NYITÁNY / A foglalkozások általában egy eláméltató nyitánnyal kezdődnek: egy titok, egy mese, egy kérdés, ami csodálatot kelt, egy lenyűgöző felismerés, ami leveszi a gyerekeket a lábukról és egyben lelkesítő-inspiráló erővel hat. Ennek kialakításában sokat segít az a sokfunkciójú, átrendezhető, óriási tér, amelyben dolgozunk.

2 IZGALMASAN RENDETLEN KÁOSZ / Mint általában a legtöbb műhely, a GYIK is rendetlen, kissé piszkos, festékes, ragasztós. A bútorok, az asztalok, a tárgyak hétről hétre elmozdulnak, sosem ugyanaz a kép fogadja a gyerekeket, ami a szokatlanság erejével hat. A faltól-falig földtől-plafonig érő polcokon a változatos alapanyagok látványa már-már kaotikus, ám ösztönzi a képzetársításokat, a felszabadult alkotást.

3 ÖSSZEKAPCSOLÓDÁS – RÁHANGOLÓDÁS / A kiindulás kapcsolódjon egy, a gyermekek számára ismert képi alapfogalomhoz, térérzethez, saját tapasztaláshoz, amely megadja a ráhangolódás, összekapcsolódás hátterét, de törekedni kell arra is, hogy a konkrét fogalomtól elvonatkoztatva az absztrakció felé lépünk tovább.

4 KORTÁRS ADAPTÁCIÓK, NYITOTT FELADATOK / Gyakran inspirálódunk kortárs művészeti, építészeti, street-art, land-art problémafelvetésekből, alkotásokból, de azokat saját képünkre alakítjuk, sosem másoljuk (sokszor a gyerekek csak utólag látják meg ezeket). Nem célunk, hogy egyforma végeredmények szülessenek, saját megoldásaik keresésére ösztönözzük a gyerekeket.

5 EMPIRIKUS ÉLMÉNYEK / Nagy hangsúlyt fektetünk az érzékszervi, empirikus szinesztézia-tapasztalatokra a felvezetésnél és később az alkotás folyamán is. A belefeledkező munka-élmény felszabadító, személyiségformáló hatása így válik fontosabbá, mint maga a végeredmény.

6 INSPIRÁLÓ, SZOKATLAN ANYAGOK / A szokatlan anyagok hasznos téri tapasztalásokra és különleges kísérletekre adnak lehetőséget. Törekszünk az izgalmas állagú, textúrájú anyagok kombinációjára, lomtanított, újrahasznosítható kincsek alkalmazására (habkarton, plexi, betonhab-tégla, balsafa, purhab, tükör, bambuszroló, oázis).

7 BÁTORTÓ ESZKÖZHASZNÁLAT / Amilyen hamar csak lehet, felnőtt eszközöket adunk a gyerekek kezébe, a félkész hobby-technikák alkalmazása helyett az önálló, egyedi módszerrel való alkotáson van a hangsúly. A kompozíció harmonikus, esztétikus alakulását elősegítendő néha finom technikai, sorrendiségi, anyaghasználati korlátokkal irányítunk.

8 EXTRÉM/EFEMER HELYZETEK / Gyakran alkalmazunk extrém nagy/kicsi méreteket, testfestést, közös pillanat-alkotást hozunk létre, izgalmas installációkat, fényjátékokat a térben. Ezeket nem lehet hazavinni, így élményként maradnak meg a gyerekek számára. A nyári táborokban a landart és streetart akciók is előtérbe kerülnek.

9 ANIMÁCIÓ/ INTERMÉDIA / A mindenkori technikai fejlődést követve alkalmazzuk az egyre bővülő (régi és új) kép-hang-látvány-alakító eszközöket, próbáljuk azokat is kreativitással magunkra szabni: camera obsurát és fotogramokat készítünk, dia- és írásvetítőt, fénymásolót használunk, kisfilmeket és stop-motion animációkat rendezünk, minikamerával járjuk be magunk építette kisebb-nagyobb tereket. Telefonnal fotózunk, interaktív projektoros játékokat játszunk, társítva a digitális technikákat a kézzel készített rajzokkal, festményekkel, szobrokkal.

10 KOMPLEXITÁS / A történetfűzéseket, térképeket, mese-utakat, csodakamrák készítését különösen kedveljük, mert lehetővé teszik több kisebb feladat összekapcsolását. A folyamatsorok tartalmi és téri összetettsége izgalmas kreatív platformot ad, amelybe kisebb nagyobb méretek, különböző léptékek is jól illeszthetők, majd abból a dráma felé is könnyen tovább lehet lépni.

4. A GYIK-MŰHELY TÉRLÁTÁSFEJLESZTŐ KÉPZÉSÉNEK BEMUTATÁSA, TÉMAKÖRÖK

2017 tavaszán a GYIK-Műhely (Gyermek és Ifjúsági Képzőművészeti Műhely Alapítvány) szakmai csapata akkreditációs anyagot nyújtott be az EMMI – OH felé, amelynek eredményeképpen **60 órás „TÉRLÁTÁST ÉS TÉRBELI ALKOTÓKÉSZSÉGET FEJLESZTŐ GYAKORLATORIENTÁLT MŰVÉSZETI TOVÁBBKÉPZÉS”-t engedélyeztettünk (OH alapítási engedély száma: 575/52/2017).**

A továbbképzésünk célja a kreatív térbeli gondolkodás, a térbeli manuális készségek és kortárs téri vizualitás kifejezésformáinak fejlesztése alkotófeladatok gyakorlati elvégzésén keresztül. A képzés célja, hogy a résztvevő ismerje meg a térbeli gondolkodáshoz köthető szakterületek elméleti háttérismereteit, inspirációit (térképészet, tájépítészet, dombormű, téri installálás, kortárs építészet), valamint 36 különböző technikájú és anyagkombinációjú alkotófeladat elvégzése során széleskörű térbeli installációs készségek tárházára tegyen szert. A gyakorlat-orientált képzés végső célja, hogy a résztvevő saját maga is képessé váljon önálló-, kortárs-, kreatív- művészeti alkotófeladatok kitalálására, kidolgozására, megalkotására és csoporttal való levezetésére; azaz térbeli inspirációs lehetőségei megnyíljon és a kapott gyakorlati tudással a gyermekek térbeli kifejezési formáit minél izgalmasabban és szakmailag felkészülten fejleszthesse.

A GYIK tér-szemlélet 3 pillére:

- 1. Kreatív tér, tértan, térmorfológia, tájélmény, környezet-értelmezés, városi narratíva, landart:** A kortárs, aktuális, friss szemlélet beemelése a művészeti-vizuális kultúrába; párhuzamosan feldolgozni azokat az alkotókat, irányokat (pl. téri-installációk, land-art, fényművészet, street-art stb.), amellyel a gyermekek előbb-utóbb találkozni fognak.
- 2. Közvetlen anyaghasználat, egyéni tapasztalás, személyes alkotóélmény, kétkezi műhelymunka:** Csakis a megélt, empirikus élményből fakadó alkotáson, a megtapasztalt anyagminőségeken, a kézzel fogható technikai ismereteken keresztül vezet az út a saját kreativitáshoz.
- 3. Izgalomkeltés, érdeklődés, meglepetés, témaválasztás, szokatlanúság, élmény:** Az alkotáshoz gyakorlati tapasztalattal rendelkező, lelkes, inspiráló, ámulatot keltő, érdekfeszítő pedagógus kell, aki ki tudja „zökkenteni” a gyermeket és kinyitni Csodakamrájukat!

A KÉPZÉS a HÁTRÁNYOS HELYZETBEN lévők számára is igen alkalmas, hiszen ahogy a leírásból is látszik, a mindannyiunk életének részét képező térbeli élményekből táplálkozik, a fizikai terek és térbeli objektumok világát járja körbe, amely minden korosztály és minden társadalmi csoport számára könnyen hozzáférhető, egyszerű és izgalmas terep. Az anyagok és technikák terén is rugalmas és adaptálható a képzés, hiszen egyszerű, hétköznapi, újrahasznosítható tárgyakból, anyagokból épülnek fel, ahol egy-egy izgalmas ötlet, egy érdekes témafelvetés tartalmazza a vizuális „csavart”, amely alkotásra készlet.

A TOVÁBBKÉPZÉS az akkreditációs anyagunk szerint mindenkor **5 nagy, elméleti témakörből áll**, amelyek a térbeliség kérdését különböző oldalakról világítják meg, ezért a résztvevőknek ebben az 5 témakörben kell önálló feladatokat is kitalálni. A témakörökhöz kapcsolódnak majd a gyakorlati feladatok is.

- "TÉRKÉPÉSZET, FELÜLNÉZET, LÉPTÉKVÁLTÁS" TEMATIKAI EGYSÉG: kortárs térképművészet, térkép-kódolás, ősi térképek, saját testtérképezés, felülnézeti tájak, tájakon játszódo társasjátékmódell / 5 feladat
- "TEREP-PLASZTIKA, TÉRI DOMBORMŰ" TEMATIKAI EGYSÉG: térplasztikák, terepformák, tereprendezés, hegyvidékek, barlangok formavilága, táji-indusztriális beavatkozások, XX. sz.-i domborművek / 8 feladat

- "NONFIGURATIV TÉRBELI INSTALLÁCIÓK" TEMATIKAI EGYSÉG: XX. sz.-i modern szobrászat, land-art, kinetikus alkotások, térbeli installációk, térben dolgozó kortárs képzőművészek / 6 feladat
- "ÁLLAT- ÉS NÖVÉNYVILÁG ÉPÍTMÉNYEI" TEMATIKAI EGYSÉG: állatok különleges élőhelyei, lakóhelyei, annak formai elemzése és alkalmazásuk a kortárs építészetben, természeti geometriák, kortárs játszótérszerkezetek / 10 feladat
- "KORTÁRS ÉPÍTÉSZET ÉS TÉRMORFOLOGIA" TEMATIKAI EGYSÉG: XX. sz.- modern irányzatok, neoplaszticizmus, Holland iskola, kortárs építészet, kortárs formanyelv, új épületszerkezetek / 7 feladat.

A továbbképzés résztvevőinek kötelezettségei

A 60 órás képzésen bárki részt vehet, de azért csak a rajz-, és technika-tanárok kapnak tanúsítványt, a más területekről érkezők oklevelet. A képzésen résztvevőknek 3 területen kell beszámolniuk tudásukról:

1. REFERÁLÓ VIZSGA-KIÁLLÍTÁS: A „referáló kiállítás” a képzés lezáró alkalma a műteremben, ahol a résztvevő egymás mellé kiállítja és szóban is bemutatja a továbbképzésen készült alkotásait (36 db); beszámol alkotási sikereiről és nehézségeiről; beszámol a feladatok közben megtapasztalt technikai tapasztalatairól, élményeiről, új meglátásairól, művészeti szemléletváltásáról. Az oktatók kérdéseket tesznek fel, ill. szóban elemzik a munkák összképét, befejezettségét, színvonalát, stílusbeli jellemzőit:

2. 5 ÖNÁLLÓ ALKOTÓFELADAT KIDOLGOZÁSA: A résztvevő a vizsgára az 5 tárgyalt témakörhöz kapcsolódóan, 1-1, azaz összesen 5 új, önállóan kitalált, kreatív térbeli művészeti feladatot kell kidolgozzon. (Ehhez cikkeket, képforrásokat, alkotók neveit, kifejezéseket, szólancot kaphat segítségül.) A résztvevő az 5 ötletét, 2 oldalas leírással és 1-1 minta-alkotással is alá kell támassza, amit magával hoz a referáló kiállításra.

3. PRÓBA-TANÍTÁSI BESZÁMOLÓ: Egy, a képzés során megismert és kipróbált alkotói feladat elvégzése önállóan egy gyermekcsoportban (saját óvodáscsoport, iskolai osztály, művészeti foglalkozás, szakkör, rendezvény), majd arról szöveges és képekkel illusztrált beszámoló készítése 3 oldalas terjedelemben.

A 2021-es AMASS pályázat keretében a korábbi térlátásfejlesztési vezérfonál mellé illesztettük a hátrányos régiók problémáit. Olyan feladatokat is kerestünk, amelyek témaköre a nehezebb szociális helyzetben élő diákok számára is izgalmas, kizökkentő és elgondolkodtató lehet. A feladatok felsorolása után olvasható megjegyzés (/) ezekre a kapcsolatokra, konnotációkra utal. Emellett a feladatok anyaghasználata is egyszerű, bárhol beszerezhető, újrafelhasznált anyagokra épít.

Az első két képzésünkről videóanyag is készült kisfilm formájában:

<https://www.youtube.com/watch?v=1K8RwADaj1s&t=217s>

Más, korábbi térlátás-fejlesztő eseményeinkről is készültek kép-filmek

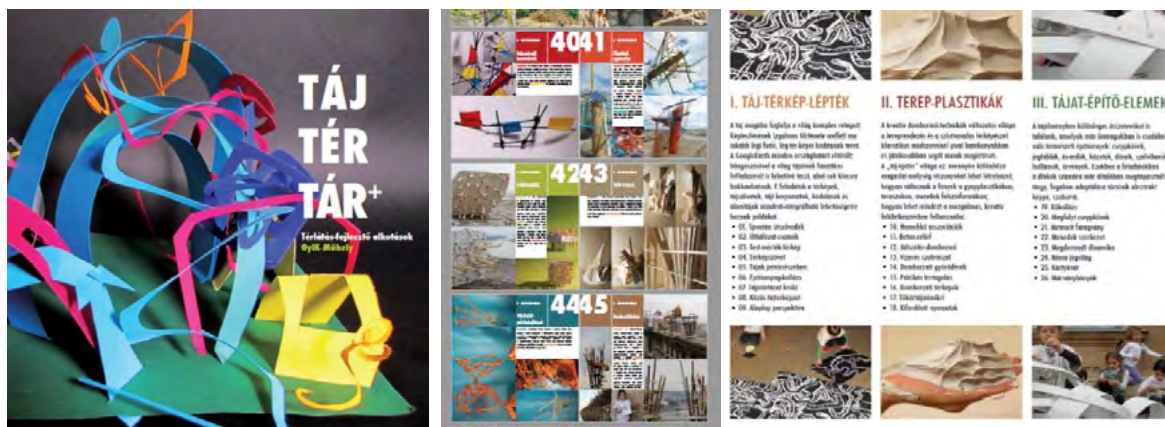
<https://www.youtube.com/watch?v=Xn5fmsS93Vo>

<https://www.youtube.com/watch?v=XpIMlIbmdj4A>

5. A GYIK TÉRLÁTÁSFEJLESZTŐ KÉPZÉS SZAKIRODALMA, TANKÖNYVEI

A képzés két alapvető szakirodalomból dolgozik, az egyik a foglalkozásokat bemutató

TÁJ TÉR TÁR+ kiadvány, szerzői: Eplényi Anna, Terbe Rita, Schmidt Gertrúd, Szentandrás Dóra. Bp, 2018, ISBN: 9786150038018, 56 gyakorlati feladattal

A másik, a **GYIK KÉPES OLVASÓKÖNYV - Válogatás a Gyermekek és Ifjúsági Képzőművészeti Műhelyről** megjelent hírekből, újságcikkekből, szakmai riportokból, és más művészetpedagógiai tanulmányokból 1975-2019-ig (szerk.: Eplényi Anna) Bp, GYIK Műhely (2019), ISBN: 9786150072586

Ebben a könyvben megjelentek azok a szakcikkek is, amely fontos eredményeket publikálnak a művészet-pedagógia és térlátásfejlesztés terén, és amelyek a résztvevők feladataihoz fontos módszertani segédletet jelentenek. A releváns cikkekből néhányat alább kiemelünk

■ Eplényi Anna – Schmidt Gertrúd – Terbe Rita – Szentandrás Dóra: **Kreatív térmorfológiák**, in: *Építő játékok 2. Kézikönyv pedagógusoknak* (szerk. Belezna É.) MÉK, Budapest, 2013. pp. 24-27.

■ Dénes Eszter – Skalityk Judit: **Asszociációval alkotni – Térrel terelni: A 40 éves GYIK-Műhely térszemlélete**, *Országépítő*, 2015. 3. szám, pp. 6-13.

■ Eplényi Anna - Varga Virág: **GYIK40 - Az Alkotás csodakamrája! – 40 éves a Gyermekek és Ifjúsági Képzőművészeti Műhely**, *Új Pedagógiai Szemle*, 2016. 3-4. szám, pp. 110-114. és képriport a következő számban

■ Eplényi Anna: **Mű-terem? A GYIK-Műhely művészetpedagógiai szemlélete**, *Óvónők lapja*, 2016. 14. szám, pp. 1-7.

■ Szentandrás Dóra: **Téri-vizuális nevelés a GYIK-Műhelyben**, *Óvónők lapja* 2016, 15. szám, pp. 1-5.

■ Eplényi Anna – Varga Virág: **Alkotás Élmény-tár: Kreatív alkotófolyamatok és élményalapú művészetpedagógia az 5-8 éves korosztálynak**, in: *A mese szerepe a nevelésben, oktatásban* (szerk.: Fehér Á. – Megyeriné Runyó A.), Apor Vilmos Katolikus Főiskola, Vác, 2018. pp. 104-113.

■ Terbe Rita: **TÉRJÁTÉKOK, térbeli gondolkodásfejlesztés, épített környezeti nevelés gyerekeknek**, Doktori értekezés, BME Építészmérnöki Kar Építőművészeti Doktori Iskola, 2018.

in: http://dla.epitesz.bme.hu/appendfiles/1551-TÉRJÁTÉKOK_Terbe%20Rita_.pdf

■ Eplényi Anna – Szentandrás Dóra: **Táj Tér Tár+ - Legújabb térlátásfejlesztő alkotások a GYIK-Műhelyből**, *Építész Közlöny Műhely*, 2019. 265. szám, pp.26-27.

A Könyv online is elérhető a www.gyikmuhely.hu/konyvek fülön.

6. A GYIK TÉRLÁTÁSFEJLESZTŐ KÉPZÉS OKTATÓI ÉS RÉSZTVEVŐI

Oktatók:

Eplényi Anna PhD Tájépítésszáműnök és rajztanár, a MATE Tájépítészeti és Településtervezési és Díszkertészeti Intézet egyetemi docense, a BME adjunktusa. 2001 óta tanít a GyIK-Műhelyben; 2012-től koordinálja is a Műhely munkáját. A GyIK-ban megtapasztalt alkotói módszer élménygazdagsága vezette ahhoz, hogy a kreatív szemléletet az egyetemisták körében is alkalmazsam grafikai és tereprendezési témában (Tájrajzolatok, Tájépítészet grafikai nyelve, jegyzet, 2011) ill., hogy a kertművészet ismereteket gyermekalkotások nyelvére fordítsa le (Jártamban-Kertemben, foglalkoztató, 2013). 2018-22 között az MMA-MMKI ösztöndíjasa.

Schmidt Gertrúd, textiltervező iparművész, vizuális nevelés-környezetkultúra szakos pedagógus, 17 évig a LARK vizuális angol komplex nyelvtanítási program művészeti vezetője az Áldás Utcai Ált. Iskolában. A program módszertanának kialakításában jelentős szerepet játszott a GyIK-Műhely, ahol 2004 óta tanít. „Szavakban nehéz kifejezni azt a különleges kapcsolatot, melyet a műhelyben a gyerekekkel minden alkalommal megteremtünk. Puha falsarkokat emelünk, festődik, fonódik, csomózódik együtt a gondolat, a gesztus, a pillanat, egy nyom maradványa, egy technika felfedezése. Mindezek együtt titkosan gyógyítók, szerények, igazságokban erősítők: az alkotás örömet adják.”

Terbe Rita DLA, kétszeres Pro Architectura díjas építész tervező (CUBO Építészcsoporthoz), valamint a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Építésszáműnoki Karának adjunktusa. A GyIK-Műhelyben Szentandrás Dóra kolléganőjével 2012-ben indították gyakorlatorientált térlátás-fejlesztő programjainkat. Ehhez kapcsolódóan 2018-ban szerezte meg doktori (DLA) fokozatát a 'TÉRJÁTÉKOK - térbeli gondolkodás fejlesztés, épített környezeti nevelés gyerekeknek' című értekezésével.

Szentandrás Dóra okl. építész. A GyIK-Műhelyben 2012-ben Terbe Ritával közösen indították térlátás fejlesztő programunkat. 2014-ben kifejlesztette a „UART Alkotó dobozt”, hogy minél több otthonba, minél több gyerekhez eljuthasson a szabad, térbeli alkotás lehetősége és öröme. Általános iskolai téri-tananyag elsajátításához készít alternatív módszertant. Tapasztalata, hogy a gyerekek saját, térbeli alkotásaikon keresztül sokkal hatékonyabban jutnak el az új ismeretekhez, mint a jelenlegi, hagyományos oktatási rendszerben. 2017 óta a MOME Doktori Iskola PhD hallgatója, több publikáció szerzője.

Résztvevők

A képzésen 18 fő vett részt, akiknek nagy része aktívan oktatói rajz,- és vizuális nevelőtanár alsó és felső tagozaton, illetve gimnáziumban (pl: Szentes, Kiss Bálint Református Ált. Isk. Alsó tagozat rajz, Rákosszabai Jókai Mór Református Általános Iskola 1-8., Csömöri Mátyás Király Ált. Isk., 5-8. osztály, Berzsenyi Dániel Gimnázium 7.-12., Neszmélyi Launai Miklós Református Általános iskola, AMI és Művészeti Szakközépiskola, 7-12., Forrás Oktatási Központban 1-8.). A tanárok nagy része a kötelező óráin kívül szakköröket, nyári táborokat, műhelyheteket is tartanak és átlagosan 8-10 éve oktatnak.

A résztvevők között továbbá azonban volt **tájépítész-mérnök, földrajz-szakos tanár, óvopedagógus, múzeumpedagógus, gyógytornász** végzettségű tanár is, akik mai munkakörükben úgy érzik, hogy egy ilyen komplex szemléletű pedagógiai képzés segít a hátránnyal élő művészeti nevelésében „Múzeumban óvodás, általános iskolás gyerekeknek tartok múzeumpedagógiai órákat és megértési nehézséggel élő fiataloknak (értelmi sérült 20-25 évesek és állami gondozott 10-15 évesek) tartok művészetterápiás órákat és alkotótáborot alsós gyerekeknek...”

7. 2021- ES AMASS - MROE - GYIK TÉRKÉPZÉS RÉSZLETES PROGRAMJA (átnézeti forma)

Az alábbiakban olvasható a 60 órás továbbképzés részletes programja (előadások és gyakorlati műhelymunka – órák lebontása, oktatók, oktatási formák); majd ezt követi néhány feladat kiemelése, részletes bemutatása. ARCHIVÁLÁS: A képzés valamennyi előadása, előadásfelvétele, segédanyagai; valamint a kiállításon és a műhelymunka közben készült fényképes anyagok is dokumentálásra kerültek. E mellett a résztvevők által kidolgozott feladatok is elérhetőek, tudományos és beszámoló célra felhasználhatók, de nem publikálhatók a készítő személy beleegyezése nélkül.

2021. május 12. Zoom előadás Eplényi Anna PhD :

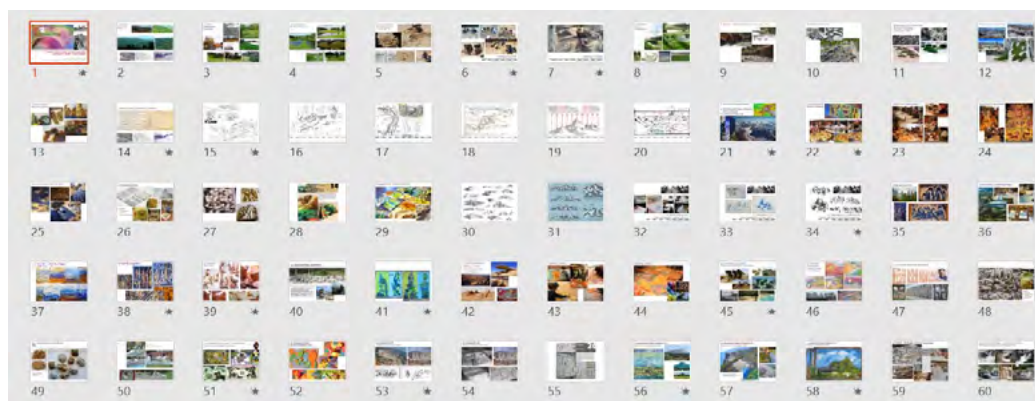
GYIK-Műhely módszertan általános kérdései, feladattípusok, tanmenetek, 2 óra elmélet

(1. témakör) **Térképészet, felülnézet, léptékváltás, 2 óra elmélet**

2021. május 19. Zoom előadás Eplényi Anna PhD :

(2. témakör) **Terep-plasztika, téri domborművek, földszobrászat, 2 óra elmélet**

(4. témakör) **Nonfiguratív téri installációk, térszobrászat, 2 óra elmélet**

Bemutató példa a 80 diás Terepformák előadásból, amelynek hanganyaga is rögzítésre került

2021. május 26. szerda, GYIK-Műhely (10 tanóra gyakorlat) – Eplényi Anna / Schmidt Gertrúd

Bemutakozás, Munka- és balesetvédelmi tájékoztató, papírmunkák

TÉRKÉPÉSZET, FELÜLNÉZET, LÉPTÉKVÁLTÁS ÉS VEGYES TÉMÁK - MŰHELYMUNKA

Délelőtt / Eplényi Anna

- Polinéz szigettérképek, montázs – kollázs / otthonkeresés
- Polinéz pálcikatérképek, bambuszinstalláció / téri tájékozódás
- Tustájképek közösen, akvarellfestmény / tájtörténet, táji ismeretek
- Társasjáték-építés, vegyes technika / kooperációs, közösségépítő feladat

Résztvevők alkotás közben

Délután /Schmidt Gertrúd

- Kavicsstornyok – kőemberek, kooperatív tempera festés / kooperatív feladat
- Úthálózat-csomópontok fekete papíron, tempera
- Golyópályák labirintusa – faanyagból festéssel / játék

2021. június 1, kedd. GYIK-Műhely (10 tanóra gyakorlat) – Eplényi Anna / Schmidt Gertrúd

TEREP-PLASZTIKÁK, TÉRI DOMBORMŰVEK, TÁJFORMÁK - MŰHELYMUNKA

Délelőtt / Eplényi Anna

- Szintvonalas domborzatfestés, tempera / tájtudatosság, helyi tájformák
- Akvarellpapírhajtogatás – terepgyűrés, terepszínezés páccokkal
- Játsszótér montázs amorf játékeszköz-fotókkal a 70-es évekből / játék
- Játsszótér dombormű – Noguchi-nyomán fehéragyagból / játék

Délután /Schmidt Gertrúd

- Barlangfestészet – csöpögtetett festés
- Kőfejtő relief: agyag és gipszdombormű / ipari tájelemek
- Papírhajlítások, papírszobor érzelmek alapján / játék

Résztevők alkotás közben

2021. június 7, hétfő. GYIK-Műhely (10 tanóra gyakorlat) – Eplényi Anna / Schmidt Gertrúd

NONFIGURATÍV INSTALLÁCIÓK, TÉRSZOBRASZAT, VEGYES FELADATOK

Délelőtt / Eplényi Anna

- Jégtáblák habkartonból, téri kivetítés, festés
- Bambuszlábakon álló konstrukciók készítése / lakhatás
- Szappanfaragás és pasztellképek természetes kőzetek alapján / megfigyelés

Délután /Schmidt Gertrúd

- Holdjárók-űrszondák – dobozsobrok, fújás, kiselemek kiegészítése
- Erdei lombházak a fákon, kézgrafikák, olajpasztell, balsafa / lakhatás
- Bebábozódások: fonál és cellofán térformák készítése lufikon

Pillanatképek az alkotások születése közben

2021. Június 10. csüt., Zoom előadás Terbe Rita DLA:

(5. témakör) **Kortárs építészet, térmorfológia előadás** - 2 óra elmélet

2021. június 17. csüt. GYIK-Műhely (10 tanóra gyakorlat) – Terbe Rita DLA

KORTÁRS SZOBRÁSZAT témakör- MŰHELYMUNKA

- Építészeti alapanyagokból és szerkezetből készülő kollázs / mindennapi tárgyak
- Tükör + üvegszobrok / helyzetem és nézőpontom csatlakozása
- „Tabáni szögletek” feszített kartonszobor / helyi építészet megfigyelése
- Papír pop-up szobrok és térgörbés kivágások / játék
- Alumínium fémlap-görbítések / térjátékok
- Ytong - monolitok faragása

Az utolsó napi alkotómunka csoportképe

2021. június 18, péntek. GYIK-Műhely (9 tanóra gyakorlat) – Szentandrás Dóra

(3. témakör) **Állat és növényvilág építményei** - 2 óra elmélet

ÁLLAT- ÉS NÖVÉNYVILÁG ÉPÍTMÉNYEI TÉMAKÖR ÉS NONFIGURATÍV TÉMAKÖR - MŰHELYMUNKA

- Hódvárak készítése balsafából gombostű illesztéssel
- Méhkaptárak, aszalók tejesdobozból / térformák játéka
- Termeszvárak, hungarocellmaratás
- Dekonstruált térformák – könnyed térkonstrukció bambuszból
- Mondrian – múzeum, karton-doboz-tér készítése / belső terek rendszere

2021. június 18, péntek: REFERÁLÓ VIZSGAKIÁLLÍTÁS // alább kifejtve

2021. június 23, 24 és 26. ZOOM - Résztevők leadandó feladatainak átbeszélése (2-2-2 óra)

2021. június 30. 5 EGYÉNI ALKOTÓ FELADAT és PRÓBATANÍTÁSAI BESZÁMOLÓ LEADÁSÁNAK VÉGLEGES HATÁRIDEJE // alább kifejtve

2021. június 18, péntek: REFERÁLÓ VIZSGAKIÁLLÍTÁS

A referáló kiállítás a képzés lezáró alkalmá a műteremben, ahol a **résztevők kiállítják és szóban is bemutatják a továbbképzésen készült alkotásaikat, beszámolnak alkotási sikereikről és nehézségeikről**; beszámolnak a feladatok közben megtapasztalt technikai tapasztalataikról, élményeikről, új meglátásaikról, esetleges művészeti szemléletváltásról. Az oktatók kérdéseket tesznek fel és szóban elemzik a munkák összképét, befejezettségét, színvonalát, stílusbeli jellemzőit.

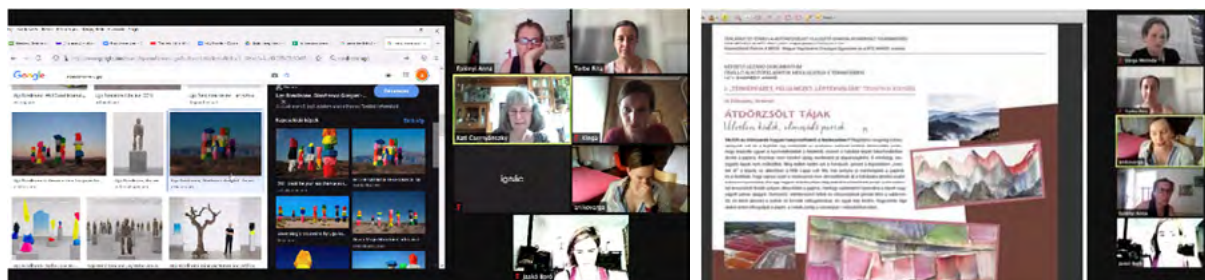
Értékelési szempontok: Milyen mélységgel, alaposággal, igényességgel tudta alkalmazni a képzésen megismert technikákat? Milyen a kompozíció és a részletkidolgozás tekintetében az elkészült alkotások minősége? Mennyire tudja a résztvevő bemutatni, elemezni saját alkotását? Tükröződik-e a képzés során megismert alkotói módszertan az alkotásokban?

Példák egy-egy résztvevő referáló vizsgakiállításáról, amelyben a képzés során elkészült alkotásait összerendezve jelez vissza a tapasztalatokról (a közös, páros alkotások kétszer is szerepelhetnek)

2021. június 23, 24 és 26. ZOOM - Résztevők leadandó feladatainak átbeszélése (2-2-2 óra)

Online KONZULTÁCIÓ Eplényi Annával, Schmidt Gertrúddal és Terbe Ritával három alkalommal a tervezett leadandó tartalmát és formái követelményeit illetően.

2021. június 30. 5 EGYÉNI ALKOTÓ FELADAT és PRÓBATANÍTÁSAI BESZÁMOLÓ LEADÁSÁNAK VÉGLEGES HATÁRIDEJE – és EREDMÉNYEI

A résztvevők a képzés elvégzéséhez szükséges vizsgára az 5 tárgyalat témakörhöz kapcsolódóan, 1-1, azaz összesen **5 új, ÖNÁLLÓAN KITALÁLT, KREATÍV MŰVÉSZETI FELADATOT DOLGOZTAK KI**. Ehhez cikkeket, képforrásokat, alkotók neveit, kifejezéseket, kreatív fogalmakat hívhatnak segítségül. A résztvevők az 5 ötletüket 1-1 mintaalkotással is alá kellett támasszák: az otthon elkészült alkotást a Covid19-járványhelyzet miatt kép-dokumentációval mutatta be, amelyről leadás előtt, személyesen mindenki konzultáltunk Zoom-on. A feladatokat 1-2 oldal terjedelemben kellett bemutatni hangulati, asszociációs előképekkel és szöveges leírással az előadások elméleti anyagaiból inspirálódva az alábbi sablon alapján:

- Előképek, kortárs művész, téma leírása képekkel, alkotásokkal bemutatva.
- Feladatkezdés leírása: felvetett művészeti kérdés, intuícións ráhangolás, vetítés, mese stb.
- Feladat elvégzés helyszín leírása, terem berendezése, munkafelületek jellege.
- Eszközök használata, előkészítése, feladat lépései, ütemezése térben és időben.
- Interakciók, visszacsatolási és kiértékelési módok a csoporttal.

A létrejött beadandók (18) nagyon magas színvonalúak voltak: kreatívok, izgalmasok, új ötletekben bővelkedők. Az inspiráció sok esetben egy elvont fogalom/koncepció és egy kortárs, XX. századi művész alkotásainak, stílusjegyeinek keverékéből született meg. Az ötvözés lényege éppen az volt, hogy az eredeti elgondolást, a szokatlan fogalmat kiemelte és új helyzetbe hozta egy másik anyaghasználattal, egy másik technikai, alkotófolyamat szerű beágyazással. Megfigyelhettük, hogy a képzés kevert technikái (kollázs, montázs, assemblage, több-komponensű szobrászati technikák, új térbeli megoldások) milyen nagy arányban visszaköszöntek. A feladatok célja és koncepcióit tiszták és érthetőek voltak, és a feladatok technikai részletei is jól illeszkedtek a korosztályi elvárásokhoz.

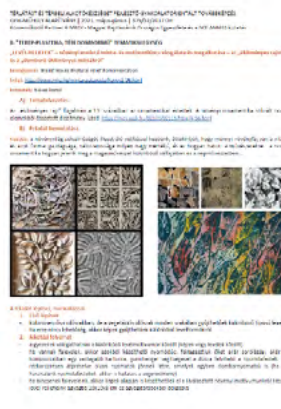
Értékelési szempontjaink: Milyen mélységgel tudta a résztvevő alkalmazni az elméleti háttérrel, kortárs művészeti és térbeli-technikai ismeretanyagokat? Tükröződik-e a továbbképzés kreatív térlátást fejlesztő szemlélete és módszertana a feladat kitalálásában, megalkotásában és leírásában?

Az 5 alkotófeladat mellett egy **PRÓBATANÍTÁSI BESZÁMOLÓT** is le kellett adni, egy, a képzés során megismert és kipróbált alkotói feladatról, amelyet a résztvevő önállóan egy gyermekcsoportban (saját óvodacsoport, iskolai osztály, művészeti foglalkozás, szakkör, rendezvény) végzett el. Erről szöveges

és képekkel illusztrált beszámolót készített 2-3 oldalas terjedelemben, az alábbi szempontok alapján:

- Hogyan tudta felvezeti, bemutatni a megismert inspirációt, technikát, milyen nehézségek merültek fel a munka során, milyen interakciók merültek fel a feladat közben (elakadások – továbblendítések),
- Konklúzió: a felvezetés sikeressége, technika nehézségei, gyermekek önállósága, alkotások sikeressége, milyen visszacsatolási-kiértékelési módok merültek fel a csoporttal.

Az alábbi részen egy-egy diák leadott feladataiból mutatunk be áttekintő képsorokat, amelyek igény szerint teljes terjedelmükben megtekinthetők a szervezőknél:

Tamás Eszter leadott anyaga (10 oldal)

Endrédi Anikó leadott anyaga (13 oldal)

Orosz Eszter leadott anyaga (17 oldal)

[illegible][illegible]

7 ALKOTÓFELADAT RÉSZLETES SZÖVEGES ÉS KÉPES BEMUTATÁSA (3 oldal)

Alább bemutatunk 7 mintafeladatot az elvégzett 33 közül, amelyek anyagköltsége alacsony, és hátrányos helyzetű régiókban is könnyen kapcsolhatók a gyermekek belső világához, lakókörnyezetéhez, vidékéhez, tárgyi kultúrájához azaz a feladatnak van olyan szociális kérdése, amely áttételesen kifejtve műalkotás formájában nyilvánul meg.

1. Mintafeladat: „Fára épített ház-konstrukciók”

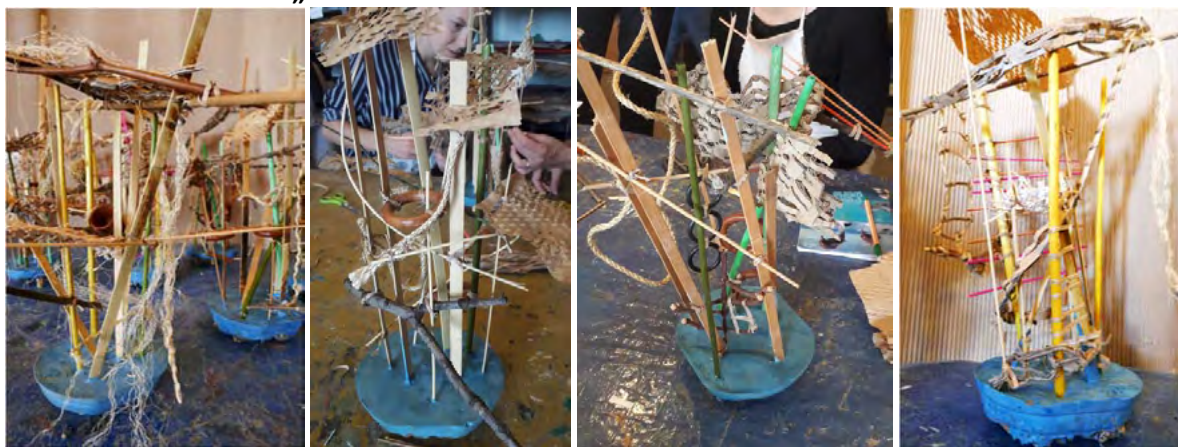

Cél, inspiráció: A „lakás – odu – menedék” gondolat kinyitása – kibontása, amely minden gyermek számára elemi erővel bír. Cél a konvencionális "kutyaház" klissét felbontani, abból konceptuális szempontból kilépni. A fa, faágak + épületszerkezeti elemek sokkal több kompozíciós variációnak teret adnak, miközben a menedék jellegét emocionális, kötődési szempontból is vizsgálhatjuk a munka során. Lehet kombinálni játszóeszközökkel (hinta, kötélhágcsó), vagy a kacsalábon álló kastély-gondolatával, vagy nagyobbaknál statikai kérdésekkel.

Feladat leírása: Alkarunk és tenyerünk körberajzolásával olajpasztellkrétával égigérő-fákat rajzolunk, és azoknak csak háttér-tájakat festünk nagy méretben (A3-A2), majd a szabadon maradt faformába a kortárs "tree-house"- konstrukciók alapján egyszerű fa-szerkezeteket ragasztunk vékony balsafából, falécekből, ágakból sniccerrel vágva, faragasztóval rögzítve.

Jellege: egyéni, balsafából készített kollázsok; kell: olajpasztell, sniccer, faragasztó, színes karton. Ajánlott korosztály 1-4-ig csak balsával sírban ragasztva, 5-8-ig akár komplexebb anyagból.

2. Mintafeladat: „Lábakon álló menedékek-szerkezetek”

Cél, inspiráció: Az előző feladat gondolati tovább-vezetése egy távoli tájra, egy valós téri helyzetbe, a Távol-keleti dzsungel, ill. mangrove-erdők lakó-épületei felé, vagy éppen a Bokodi tó cölöpházai felé. Miért kell egy épületet lábakra állítani? – környezeti, ökológiai, szerkezeti kérdések átbeszélése. A térben összeállított feladat alapvető rögzítési ismeretre tanít

Feladat leírása: Egy műanyag leveses tálba 4 cm magasan homokot szórunk, majd arra gipszet öntünk, és leszúrunk 7-8 magas, lapos rolót- vagy bambusz-pálcát (inkább aszimmetrikusan). A megkötés után a homokot kiszórjuk, és szabadon variálva építünk egyre magasabbra természetes anyagokkal (gyékény, hánacs-alátét, rafia, parafa) kertészeti gyors-kötözővel rögzítve. A szerkezetekről izgalmas grafikák is készíthetők páccal, tussal – mivel szabálytalan a formánk, így könnyebb a megfigyelés után rajzolás, és kevésbé látszanak a hibák, amely így nagyobb sikerélményhez vezet.

Jellege: egyéni vagy akár páros feladat; kell: műanyagtál, homok, gipsz, hulladék hosszanti fa/bambuszanyagok, olcsó kötöző. Ajánlott korosztály 5-8. osztályig.

3. Mintafeladat: Játšszószobrok - montázs

Cél, inspiráció: A játék-mozgás-egyensúlyozás minden gyermek alapvető örömforrása, amely felszabadítja, és amely kizökkenti a hétköznapi rutinból, átmozgatja, kibillenti. Erre a gondolatra épít a montázsfeladat, amelyben játšszószobrokból készült fényképekből egy újabb játšzótér-kép készül. A '60-as években készült fényképrészleteken izgalmas szürreális, futurista és amorf, nonfiguratív elemek láthatók (#play sculptures, fekete-fehér képek), amelyek egymással jól illeszthetők.

Feladat leírása: Nyomtassunk A5, A4-es méretekben képeket az internetről, kb. 15 kép / fő mennyiségben. A diákok vágják ki a kedves részeket és szabadon illesszenek újra össze új egyensúly-kompozíciókat. Az alaplap lehet szürke, vagy fehér, és akár amorf formájú is. El is játszhatjuk a mozdulatokat, kombinálhatjuk ember-gépezet/viaszbábu kinetikus mozgásgyakorlatokkal.

Jellege: egyéni, kell: alaplap, fénymásolatok, olló, stiftes ragasztó. Ajánlott korosztály 2-6. osztályig.

4. Mintafeladat: Játšzóterek – szánkódombok

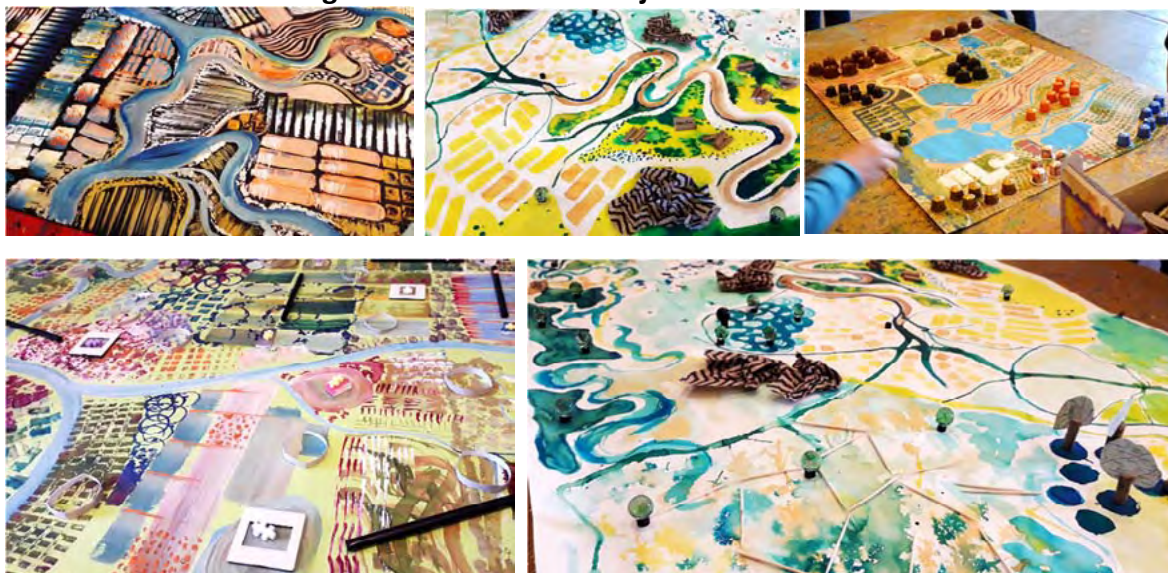

Cél, inspiráció: A falu határában lévő patakpartok, homok-, agyag-gödrök, szánkódombok voltak gyerekkorunk kedvenc játszóterei, hiszen a spontán szaladgálás, fel-le mászás, kúszás, bújás, elrejtőzés ősi életösztönünk. A szobrász, Isamu Noguchi emblemikus „Contour playground” domborműve áttörést hozott a játszó-játszható térélmények világába: a játékoság alapjának a változékony terepfelszín és az abból szervesen kinövekvő, előbukkanó formákat tekintette. Az így megmozduló felület a kortárs játszótértervezés fontos eszköze. A mai gumi, műanyag anyagoknak szinte már nincsenek korlátai, ezért bátran kísérletezhetünk mi is az agyag segítségével, hogy változatos terepformákat alakítsunk ki.

Feladat leírása: Adjunk ismert, ritmikus gyermekverseket inspirációként a diákoknak. Majd agyagból, fehéragyagból készítsünk mozgalmass játszófelületet, amely tükröz valamit a versből (egy LEGO figurát, vagy egy Kindertojás figurát, vagy egy üveggolyót is vehetünk léptéknek, szereplőnek). Hangsúlyozzuk ki a felemeléseket, lesüllyesztéseket, hogy a felület mozgalmassá, szoborszerűvé váljon.

Jellege: egyéni; kell: anyag, alátét, mintázóeszközök. Ajánlott korosztály 4-8. osztályig.

5. Mintafeladat: Légifotókról készült társasjáték

Cél, inspiráció: A falunk, a településünk, városunk határát nézzük meg légifotókon! Hogyan látszódnak felülről a gyerekek által jól ismert lakókörnyék elemei (erdők, szántók, patakmedrek, ipari zónák, vasúti területek)? Keressünk képeket a tájhasználatról (#landscape pattern) és beszéljünk a képeken látható folyamatokról, tájváltozásokról.

Feladat leírása: Alkossunk 4 fős csoportokat és A0-as lapon dolgozzunk temperafestékekkel! Fessünk táji/ térképészeti részleteket e folyamatokról, kössük össze folyókkal – építsük egygyé utakkal a táj-kép alkotóelemeit! Használjunk szivacsot, nyomda-felületeket, szivacshengert is akár. A festés közben a

csoporttagok járják körbe a lapot, azaz mindenki fessen minden területre, akár ráfestve – kiegészítve társát. A kész térkép-festmények után alakítsuk át őket egyszerű társasjátékokká a kalandjátékok, lépegetős játékok szabályai alapján. Ehhez készíthetünk kis kellékeket, elemeket, járműveket, terményeket, bábokat, stb. – ahogy a kitalált szabály megkívánja.

Jellege: csoport; kell: A0-as vastag papír, tempera vagy tusok, pácek, társashoz kis műtyűrök, színespapír, modellező apróságok. Ajánlott korosztály 6-8. osztályig.

6. Mintafeladat: Golyópályák, térbeli labirintusok

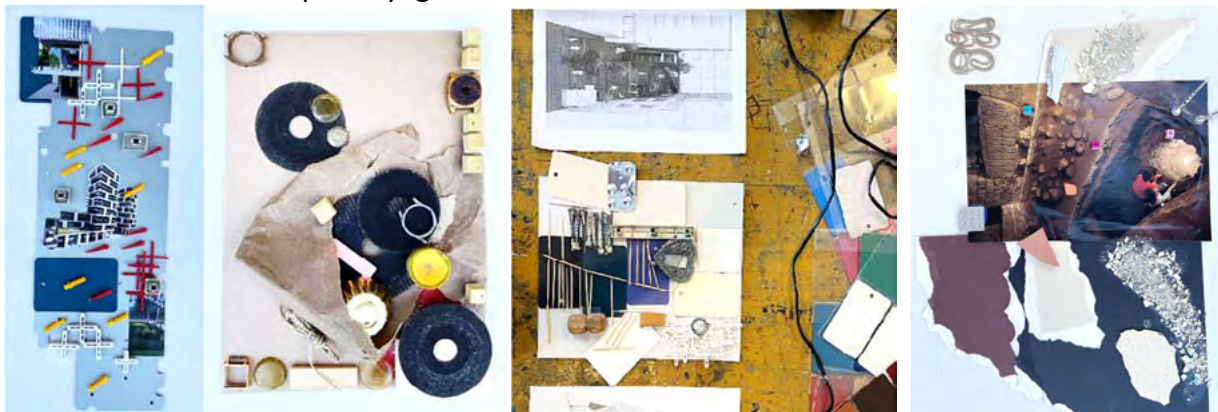

Cél, inspiráció: A feladat alapötletét egy ismert játék: az egyensúlyozó, lyukhoz-terelő golyópálya adja. Mindenki saját játékpályát készít magának hulladék faanyagból, lécekből vastag kartonra.

Feladat leírása: Vágjunk kb. A4-es vastag, sörkartonokat, és arra helyezzük el a fadarabokat tetszőleges helyzetbe, hogy egy üveggolyó elférjen közöttük. Legyen egy célpont, ahol a golyó kiesik a tábláról. A fadarabok olcsók, faragástóval könnyen rögzíthető, és utána változatos sínsorokkal festhető (pl. komplementer színek, halvány színek, szín-csíkok)

Jellege: egyéni, kell: vastag karton kb. A4, fadarabok, tempera. Ajánlott korosztály 1-6. osztályig.

7. Mintafeladat: Építőanyag kollázsok

Cél, inspiráció: Kompozíciós érzék fejlesztése absztrakt formák, arányok - elvont elemek segítségével, amely ott vannak mindennapi környezetünkben. Hogyan gondolkodik egy építész? Hogyan tervez egy kivitelező? Hogyan épít a kőműves? Hova kell helyezni tárgyakat, rész-formákat, hogy azok megtalálják helyzetüket az egész tükrében?

Feladat leírása: Gyűjtsünk össze épületalaprajzokat (eredeti nyomtatokat vagy újságokból) és építészeti alapanyagokat, barkács-anyagokat és készítsünk assemblage-t (térbeli kollázst). A feladat folyamata a fontos ezért toljuk, illesszük, rakosgassuk az elemeket ide-oda, onnan-vissza és keressük meg a tárgyak megfelelő helyét, az ismétléseket – az egyensúlyokat. Ha elkészült a tárgy-kép kiosztása, akkor ragasszuk össze!

Jellege: egyéni; kell: alaplap (A4-A3) ragasztó, építészeti magazinok alaprajzai, metszetei, kisebb építőalapanyagok (pl. apró építőanyagok, mozaik-csempe, mintakönyvek elemei, fugakereszt, tipli, csavarok, stb.). Ajánlott korosztály 5-8. osztályig.

Az alábbi pár képkockával még bemutatunk néhányat a többi alkotástípus közül is:

Papírdomborművek // Jéghegyek - jégtáblák // Áttört papírkompozíciók

Űrszonák és marsjárók // Bebábozódások

Kavicstornyok // Tükröző játékok // Szappanszobrok

VISSZACSATOLÁSOK, KÉRDŐÍV, MÓDSZERTANI EREDMÉNYEK

A képzés végén a résztvevők egy hosszabb értékelő kérdőívet töltöttek ki, amelynek eredményeit alább foglaljuk össze annak pontjai alapján. Előzetesen álljon itt egy spontán levélrészlet az egyik résztvevőtől:

„Köszönöm ezt a képzést, nagyon sokat adott, elsősorban bátorságot, ami most fontos volt számomra. Rengeteg ötlet kavarog azóta is a fejemben, meg is valósítjuk őket nemsokára. Nagyon jó volt, hogy összegezni kellett a végén a saját munkákat is, ez az, ami saját részre mindig kimarad, és ez az, amiből sokat tanulhatunk, köszönöm a "kényszerítő" feladatot! Nagyszerű, hogy a többiek ötleteiből is meríthetünk! Nagyon nagy élmény volt, hogy olyan közegben lehettem, amelyben mindig is szerettem volna, számomra, mivel egészen más közegből jövök (bár a népművészetben otthon vagyok, de ez egészen más volt eddig, most már abból is bátrabban fogok meríteni), öröm volt ebben a művészcsapatban lenni. Csodás gondolatok, ötletek, technikák, emberek, rengeteg tapasztalat.....ez mind felejthetetlené tették számomra ezt a képzést! Azóta igyekszem összegezni a tanultakat, és alkalmazni is a gondolatmeneteket.” – Jaskó B.

A KÉRDŐÍV tartalma

1. Név, iskolai adatok, korosztályok, tanított korosztály, tapasztalat, végzettség, stb.
2. Amikor jelentkeztl a képzésre, **milyen elvárásaid voltak** a képzéssel kapcsolatban?
3. **Miben akartál leginkább fejlődni**, valami újat megismerni?
4. A képzés **mely készségeidet fejlesztette leginkább?**
5. Melyik témakör volt a **legizgalmasabb** az 5 téma közül?
6. Melyik volt a **legnehezebben érthető?**
7. Mi okozta a **legnagyobb élményt, örömet?**
8. Miben lepted meg saját magadat? Amire **nem számítottál magaddal kapcsolatban?**
9. Milyen **készségeid fejlődtek** leginkább? Miben látsz új utakat, új lehetőségeket?
10. Megváltozott -e az **oktatási szemléleted?** -
11. Melyik témaköröket éreztél **leginkább fontosnak a szociális hátránnyal, tanulási nehézséggel küzdő** diákok vizuális nevelésében? -
12. Milyen témakörökről **olvasnál, hallanál még szívesen** a szociális hátránnyal, tanulási nehézséggel küzdő diákok vizuális nevelésével kapcsolatban?
13. **Ha értékelni** kéne magadban a rajz, és viz. készségek változását, akkor melyiket választanád? (0 - +10 - +20 - +30%-kal több ötletet, új motivációt kaptam)

2. Amikor jelentkeztl a képzésre, milyen elvárásaid voltak a képzéssel kapcsolatban?

A válaszadók nagy része **új ötletekre, új szemléletre, motivációra** vágyott és a **gyakorlati** (practise-based) feladatvégzést, manuális tudást akart mélyíteni: „Gyakorlat orientált legyen, új ötletekkel teli.// Szerettem volna új ötleteket kapni // Más megközelítések, friss információk az adott témakörökben, hasonló gondolkodás. // Hogy olyan technikákat tanulok amelyeket megértési nehézséggel élőkkel használni tudok. // Új feladatok megismerése, más szempontból megközelíthető lehetőségek. // Új nézőpontot, friss ötleteket, gondolati megközelítéseket, koncepciókat vártam, valamint új kapcsolatokat, újfajta társakat. // Újraindítani a tanítással kapcsolatos motivációm! //

Leginkább a GYIK-műhelyes felszabadító, rendkívül színvonalas módszerbe szerettem volna beleláttni, belekóstolni. Elvárásom az volt, hogy nem csak elméletben beszéljünk a dolgokról, hanem kipróbáljuk a gyakorlatban a bevált feladatokat, és hogy anyagismeretre tegyünk szert.

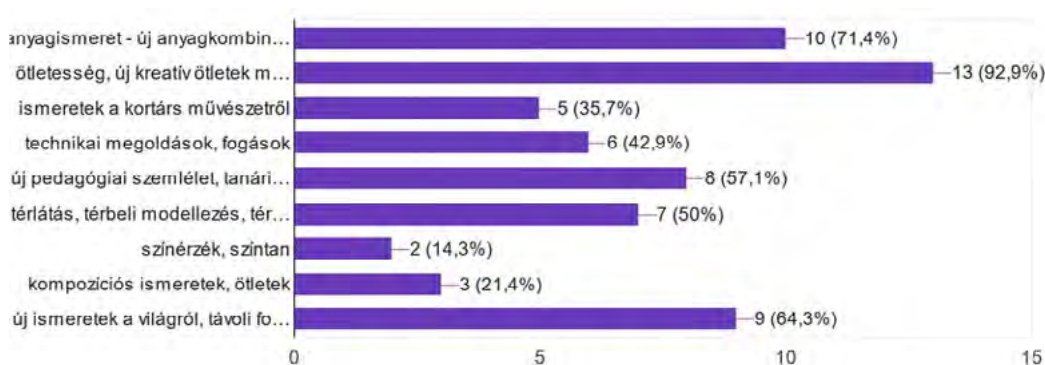
3. Miben akartál leginkább fejlődni, valami újat megismerni?

A válaszadó nagy többségben a **technikai újításokat és új anyagismeretet** jelölték meg, a feladatok **kitalálásának és kivitelezésének** tapasztalataira voltak kíváncsiak, valamint a kortárs művészetre és térbeli feladattípusokra :

„Technikai tudásban és projekt szemléletű feladatokban. // Új technikákat szerettem volna tanulni és a megértési nehézséggel élőkkel kapcsolatos szemléletben fejlődni. // Új technikai és alapanyagismereteket szerezni, feladatok időigényével kapcsolatos tapasztalatokat gyűjteni. // Szerettem volna bátrabb lenni a szakköri munkaforma technikai részét illetően, a hogyanokat megismerni. Bátorságot akartam nyerni ebből a képzésből, hogy folytassam a munkám, és ez teljesen megvalósult. // Építészet, térképzés, új eljárások, technikák - A térbeli feladatok rétegzettségének kitalálására voltam kíváncsi.”

4. A képzés mely készségeidet fejlesztette leginkább?

A válaszok közül, ahogy a grafikonon is látható az (1) helyen az „ötletesség, új kreatív ötletek megismerése”, (2) helyen az „anyagismeret - új anyagkombinációk megismerése” és végül (3) helyen a „új ismeretek a világról, távoli fogalmak” lett dobogós. Mindez alátámasztja, hogy új, inspiráló rajzi és képzőművészeti ötleteket feladatokat csak új, elvont fogalmas, távoli kifejezések és új anyagkombinációk során tudunk szerezni, és nem a némiképp „lerágott csont” témacsoportok által (színtan, kompozíciós ismeretek).

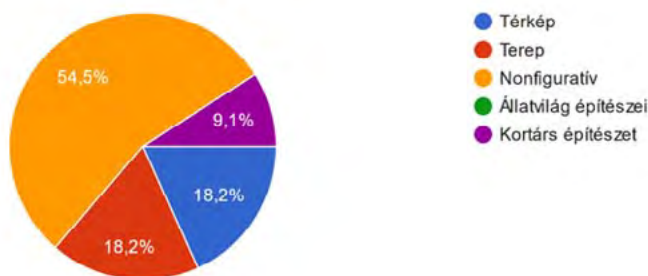

5. Melyik témakör volt a legizgalmasabb az 5 téma közül?

A szavazatok alapján a TÉRKÉPÉSZETI témakört találták a legizgalmasabbnak a résztvevők.

6. Melyik volt a legnehezebben érthető?

A szavazatok alapján a NONFIGURATÍV témakört találták a legnehezebben érthetőnek a résztvevők.

7. Mi okozta a legnagyobb élményt, örömet?

A résztvevőkre legnagyobb hatással a közös munka volt és az ihletett légkör volt, amely mindenkiben nagy örömet és felszabadultságot okozott: *„Mindegyik az volt. Jó volt, amikor közösen dolgoztunk. // A gyakorlati munka. // Feltöltődtem a közösségben való alkotástól és a többiektől kapott pozitív visszajelzésektől. Lehetőségem nyílt sok kifinomult, érdekes embert megismerni. // Annyira jól tudtunk együtt alkotni! // Az ihletett közösség, a hasonló gondolkodású emberek együtt alkotása.”*

8. Miben lepted meg saját magadat? Amire nem számítottál magaddal kapcsolatban?

E kérdésre nagyon változatos válaszok érkeztek, de ami a sorok között kiolvasható volt, hogy a résztvevők saját maguk sem gondolták, hogy milyen jól helyt álltak majd, milyen jó ötleteik születnek, egy olyan helyzetben is akár, amelyről kezdetben megijedtek – azaz megnőtt bennük a nyitottság és az önbizalom, amellyel át tudták lépni belső korlátjaikat! A feladatok anyag-kombinációja elvont kérdési is támogatták ezt a hozzáállást:

„Az absztrakt ötletek továbbítása - nem gondoltam, hogy ekkora sikere lesz. // Hogy egy feladat kivételével mindenre „elindult az agyam” és mindenre óriási várakozás és nyitottság volt bennem. // Hogy amihez úgy álltam hozzá, hogy ez tuti rossz lesz - az is jól sikerült! // Tudok határokat átlépni, a feladatok tágitották a határait! // Mindenre nyitott voltam, magamban semmit sem utasítottam el. // Hogy mennyire nagy kedvvel nyúltam különböző talált tárgyakhoz, hogy mennyire kedvvel kombináltam anyagokat az alkotás során. // Ez azt bizonyítja számomra, hogy milyen jól tesz a kreativitásnak, ha a diák játéknak fogja fel az alkotást.”

9. Milyen készségeid fejlődtek leginkább? Miben látsz új utakat, új lehetőségeket?

Összességében az önbizalom növekedése, az inspiráló tanári szerepbe vetett bizalma nőtt a résztvevőknek. A kérdésre itt a résztvevők válaszait idézzük a maguk teljességében:

- „Komplex látásmód, motiválás a feladat jó kiválasztásával, kortárs művészet összekapcsolása a feladat megértéséhez, alkotó légkör létrehozása.
- Kreativitás, anyagismeret
- A kooperációs készség és az előképek nélküli „tisztá fej”.
- Hogy képes voltam nem hárítani és megijedni egy feladattól, hanem rögtön kíváncsivá tett és gondolkodásra ösztönzött.
- Élveztem az együttműködést a csoportmunkák során, minőségre törekvés, kreativitás, problémamegoldó készség, tapasztalatszerzés.
- Nyitottság, kíváncsiság, együttműködés, műalkotások személyes újragondolása.

- A szemléletmódban kaptam sok inspirációt, ez nagyon fontos számomra. A modern művészettel tudom összekapcsolni az alkotást, a szabadban való alkotást izgalmasnak tartom.
- Egyszerűsítésre való törekvés készsége (ha ezt lehet készségnek nevezni :-))
- Anyagmegmunkálás, variációs lehetőségek megtalálása,
- A térbeli gondolkodásom, vagy az efelé való nyitottságom biztosan nagyon bővült.
- A tanításhoz való hozzáállásom változott meg: nagyobb önbizalmat érzek most, és jobban fel tudom vállalni magam, mint tanár.
- Térlátás, kortárs művészet beépítése minden feladattípusba.
- Az önismeretem, a vállalkozókészségem, a kezdeményező-készségem.
- Feladatok kitalálása, kapcsolatok a feladatrészek között.
- Nyitottság, átlépni a saját korlátaimon, jobb szervező-készség, átgondoltabb tervezés.
- Leginkább a tőlem távolabb álló modern művészet felé sikerült nagyot nyitnom a képzés alatt, ami örömmel tölt el. Az anyagok szabadabban használhatósága is új lehetőségeket adott.”

10. Megváltozott-e az oktatási szemléleted?

A válaszok szinte 90%-ban az igent jelölték meg:

„Igen. Ezért is jöttem a GYIK műhelybe, mert szabad szellemiségű. // Igen. Elkezdtem átírni a tanmenetet. // Hozzátett. // Alakult, gazdagodott. // Igen. Merni kell belevágni addig ismeretlen technikákba, órai keretek közt megvalósítani. // Igen, kiszélesedett a modern művészetek és más, eddig nem használt anyagok felé. Pedagógiaiilag a szabadon gondolkodás terelgetéséhez kaptam jó példákat.”

11. Melyik témaköröket érezted leginkább fontosnak a szociális hátránnyal, tanulási nehézséggel küzdő diákok vizuális nevelésében?

A résztvevők valamennyi témakörben megtalálták a kapcsolódási pontokat, de legtöbbször a Térképészeti és az Állatvilág építményei c. témakörben látnak lehetőséget abban, hogy a gyermek személyes élet-szférái jobban inspirálhassanak:

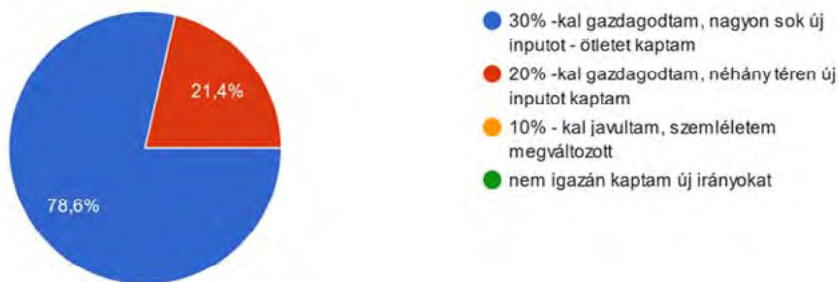
„Mindegyikben meg lehet találni azokat az utakat, amelyeket egy kreatív, módszertanban járatos, naprakész ismeretekkel rendelkező oktató át tud ültetni a sajátos igényű tanulók számára. // Mind fontos. Új nézőpontok, térbeliség tapasztalása. // Mindegyik témakört használni tudom a velük való munkában, nekem kell hozzátenni azt a pluszt, hogyan kapcsoljam össze a technikát az önismeretfejlesztéssel. A dolgozat sokat segített ennek átgondolásában. // A térképészetet, mint a saját lakókörnyezet megismerésének egy jó eszközét. Az identitásképzésnek fontos része az, hogy megtudjam, ki vagyok én? Honnan jövök, és hova tartok? A fizikai környezeten túl pedig a belső érzések, félelmek, örömek "feltérképezésére" is remek lehetőség ez a téma. // Az anyagismereten alapuló térbeli munkák későbbi szakmai munkájukhoz is kiváló gyakorlatok. // A leginkább a térképes fejezetet, ami segít a hasonló gyerekek térbeli elhelyezkedését, saját maga megtalálását, térképre helyezését megtalálni, valamint új ismeretekre szert tenni a világból. A képzés és a módszer véleményem szerint önmagában kiváló arra, hogy önbizalmat adjon ezeknek a gyerekeknek és a rendszeren kívüliség gondolatát átstrukturálja, azaz részese lehessen egy közös rendszernek, a saját rendszerének is. A saját magunk térbeli elhelyezése fontos pontja az önismeretnek is, ebben a GYIK kiválóan alkalmas fejlesztésre.”

14. Milyen témakörökről olvasnál, hallanál még szívesen a szociális hátránnyal, tanulási nehézséggel küzdő diákok vizuális nevelésével kapcsolatban?

- Diszgráfia és a művészetek
- SNI és BTMN -es gyerekek tanításának metodikája.
- Magyar népművészet, tájegységek jellegzetességei valamilyen formában. Népi építészet.
- Kortárs művészet, építészet
- Szabadtéri alkotás, mozgás közben alkotás
- Motiváltanság kezelése
- Szívesen olvasnék az autizmussal élők vizuális nevelésével kapcsolatban.
- Olvasási, szövegértési nehézségek fejlesztése, a munka világa, lehetséges szakmákban való játékos ismerkedés, konfliktuskezelés, érzelmi nevelés, önismeret.

A résztvevők visszajelzése alapján ezekkel a témakörökkel bővíthetők még a további képzéseink.

15. Ha értékelni kéne magadban a rajz, és viz. készségek változását, akkor melyiket választanád?

A KÉPZÉS LEZÁRÓ SUMMÁZATA

A térlátásfejlesztő tanárképzés változatos témaköreivel, új anyaghasználati- és módszertani feladattal inspiráló, ösztönző és egyben önbizalmat is adó képzőművészeti élmény volt, amelyben a társas-, csoportos alkotásokon és közös kiértékelésen túl a résztvevők megannyi új ötletet kaptak. Az itt hallott 5 előadás, az elvégzett 33 feladat és annak vizsgáló kiállítás, a próbatanítás és az elkészített 5 órás feladattípus kitalálása a résztvevők részéről komplex módon fejlesztette módszertani felkészülésüket, és alaposan visszacsatolt az órai tevékenységekhez. A feladatok nagy része bátran alkalmazó hátrányos helyzetű-, tanulási nehézségekkel küzdő gyermekek esetén, mert ahogy a kérdőív kiértékeléséből is látható a GYIK-módszertan eleme és szemléleti felszabadító, nyitottságot adó és mindenki számára segít átlépni saját határait, korlátait.